

Valintaesitys maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön käsittelyyn

Hankkeen julkinen nimi	Ilmastomuutokseen sopeutuminen Päijät-Hämeessä
Hakemusnumero	R-02517
Valintakokouksen päivämäärä	22.9.2025
Käsittelijä	Johanna Jalonen
Hakijan virallinen nimi	LAB-ammattikorkeakoulu Oy
Osatoteuttajat	Päijät-Hämeen liitto
Toimintalinja	2 Hiilineutraali Suomi
Erityistavoite	2.2 Ilmastomuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen
Alkamispäivämäärä	1.1.2026
Päätymispäivämäärä	31.12.2028

Hakijan esittämä kuvaus hankkeen sisällöstä

TAUSTA JA TARVE

Ilmastomuutos on globaali uhka, johon tulee reagoida yhteiskunnan kaikilla sektoreilla. Ilmaston lämpeneminen on ylittämässä kriittisenä pidetyn 1,5 asteen rajan maailmanlaajuisesti, ja kasvihuonekaasupäästöjen määrä kasvaa edelleen. Pohjoisilla alueilla, kuten Suomessa, lämpeneminen on keskimääräistä nopeampaa, joten ilmastomuutokseen sopeutuminen on välttämätöntä hillintätoimien ohella. Sopeutumisen tavoitteena on aktiivisesti vähentää ilmastomuutoksen aiheuttamia riskejä ja haavoittuvuuksia sekä hyödyntää muutoksen tuomia mahdollisuuksia.

Päijät-Hämeessä ilmastotyön pääpaino on ollut kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä, mutta ilmastomuutokseen sopeutumisen suunnitelman ja maakunnan vihreän siirtymän ohjelman myötä tarve sopeutumistoimille on tunnistettu. Maakunnan ja kuntien ilmastosuunnitelmat antavat hyvän pohjan sopeutumistölle, mutta edelleen on tarvetta toimenpiteiden tarkentamiselle, osaamisen lisäämiselle sekä käytännön toteutukselle. Etenkin pienemmillä kunnilla on vähän resursseja ilmastotyöhön, joten sopeutuminen tulee jalkauttaa osaksi toimialojen työtä ja priorisoida tarvittavat toimet. Samoin elinkeinoelämässä on tärkeää tunnistaa merkittävimmät riskit ja tarvittavat toimenpiteet eri toimialoilla sekä tarttua positiivisiin mahdollisuuksiin. Sopeutuminen linkittyy vahvasti myös kiertotalouden edistämiseen ja luonnon monimuotoisuuden tukemiseen.

Päijät-Hämeessä sopeutuminen ilmastomuutoksen tuomiin riskeihin vaihtelee kaupunki- ja maaseutualueilla, ja siksi jokaisen kunnan onkin tärkeää tunnistaa keskeisimmät haavoittuvuudet ja sopeutumistoimet. Ilmastomuutos tuo riskejä myös elinkeinoelämälle, mutta ennakoimalla ja varautumalla yritykset voivat välttää merkittäviä kustannuksia ja hyötyä uusista sopeutumista vauhdittavista innovaatioista. Ilmastomuutokseen varautuminen ei ole siten pelkästään vastuullista, vaan myös kannattavaa toimintaa kunnille ja yrityksille.

TAVOITE

Hankkeen tavoitteena on vahvistaa Päijät-Hämeen mahdollisuuksia ennakoida ilmastonmuutokseen sopeutumista keskeisten elinkeinojen näkökulmasta ja tukea Päijät-Hämeen kuntia sopeutumisen toimenpiteiden tunnistamisessa sekä toteutuksessa.

Hankkeen tavoitteita ovat:

1. Maakunnan elinkeinojen tukeminen ilmastonmuutoksen riskeihin sopeutumisessa sekä positiivisten vaikutusten hyödyntämisessä erityisesti ruokajärjestelmään liittyen.
2. Maakunnan ja kuntien ilmasto- ja sopeutumissuunnitelmien jalkauttaminen ja käytännön ratkaisuiden edistäminen.
3. Tiedon ja osaamisen lisääminen, yhteistyöverkostojen vahvistaminen.

TOIMENPITEET

Maakunnan elinkeinojen riskien tunnistamista sekä sopeutumista tuetaan mm. riskianalyysin sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien kartoituksin. LAB-ammattikorkeakoulun ja Päijät-Hämeen liiton asiantuntijat laativat maakunnallisen riskianalyysin, joka tarkentaa alueelliset riskit ja haavoittuvimmat elinkeinot. Analyysin pohjalta laaditaan riskikortit merkittävälle päätoimialoille ja tarkennettu toimenpidekortti ruokajärjestelmästä. Lisäksi kartoitetaan uusia ruokasektorin liiketoimintamahdollisuuksia mm. ideakilpailun avulla.

Ilmastonmuutoksen sopeutumisen suunnitelmien toimeenpanoon edistämiseksi hanke tukee kuntia ilmatoriskien tunnistamisessa ja sopeutumisen nykytilan tarkentamisessa. Kuntakohtaisten riskitarkastelujen pohjalta määritellään keskeisimmät sopeutumisen toimenpiteet eri sektoreilla ja priorisoidaan niiden toteutus. Lisäksi jalkautetaan ja kehitetään edelleen kuntien sopeutumistoimenpiteiden seurantatyökalua. Vertaisoppimisen tilaisuuksien kautta kuntien asiantuntijat oppivat toisiltaan käytännön ratkaisuista ja haasteista. Toiminta tukee samalla maakunnallista sopeutumistyötä.

Hankkeen aikana tuodaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen osaksi maakunnallisia alustoja ja verkostoja, edistetään maakunnan sisäistä viestintää ja yhteistyötä sekä osallistutaan kansallisten ja kansainvälisten verkostojen toimintaan. Yrityksille ja kunnille järjestetään webinaareja ja seminaareja, joissa esitellään hankkeen tuloksia ja tarjotaan työkaluja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, sekä viestitään monikanavaisesti.

TULOKSET

Hankkeen myötä alueellisen ja kunnallisen ilmastotyön kokonaisuus vahvistuu erityisesti sopeutumiseen liittyen. Kuntien ja yritysten ymmärrys sopeutumistarpeista kasvaa ja yhteistyö toimijoiden välillä lisääntyy. Käytännön sopeutumistoimenpiteitä on tunnistettu ja aloitettu. Konkreettiset tulokset sisältävät elinkeinojen osalta maakunnallisen riskiarvion sopeutumisen näkökulmasta, riskikortteja päätoimialoille, elinkeinotarkastelun ruokajärjestelmälle, ideakilpailun ja case-kuvauksia edelläkävijäyritysten hyvistä käytänteistä. Kuntien osalta ilmastonmuutokseen sopeutumisen kuntatyökalu on otettu aktiiviseen käyttöön vähintään kuudessa kunnassa, seurantatyökalu on päivitetty ja osaaminen mm. vertaisoppimisen tapaamisten kautta on lisääntynyt.

Viestintätoimenpiteet tuottavat mm. artikkeleita, webinaareja, päätöstapahtuman, verkostoja ja somekampanjan hankkeen tulosten viestimiseksi.

Lisätietoja hakemuksesta

Rahoituksen jakautuminen toteuttajien välillä:

LAB-ammattikorkeakoulu Oy, tuen osuus 137 590 €, omarahoitusosuus 58 968 €, kokonaiskustannukset 196 558 €

Päijät-Hämeen liitto, tuen osuus 96 486 €, omarahoitusosuus 41 349 €, kokonaiskustannukset 137 835 €

Ilmastosuunnitelmat laatineista kunnista Hartola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Padasjoki ja Sysmä ovat nostaneet yhdeksi suunnitelmiansa toimenpiteeksi ilmastomuutoksen sopeutumistyön arvioinnin ja kehittämisen kunnan eri toimialoilla. Toimenpiteen toteutukseen on luvattu tukea Päijät-Hämeen liitosta ja LABilta. Myös Asikkalassa sopeutuminen on osa ilmastosuunnitelmaa. Heinolan ja Orimattilan ilmastosuunnitelmissa painopiste on hillinnässä, mutta näissäkin kunnissa on tunnustettu tarve sopeutumistoimille. Lahden kaupunki on toteuttanut sopeutumistyötä jo useita vuosia, joten yhteistyömuodot Lahden kanssa liittyvät enemmän viestintään ja vertaisoppimiseen, sekä yhteistyöhön Helle-hankkeen kanssa.

Hankkeella ei ole yrityksiltä vielä sitoumuksia, mutta keskusteluja asiasta käydään ja hakijatahot pyrkivät saamaan vahvistukset mahdollisimman pian, kuitenkin ennen vuodenvaihdetta.

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Hankkeen kustannusarvio yhteensä	334 393 €
Hankkeen rahoitussuunnitelma yhteensä	334 393 €
Hankkeelle esitetty tuen enimmäismäärä	234 076 € (70 %)

Rahoittajan arvio hankkeesta

Hanke on ohjelma-asiakirjan mukainen ja rahoituskelpoinen ja se täyttää yleiset valintakriteerit. Hanke tukee Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue ja rakennepolitiikan ohjelman erityistavoitetta 2.2 Ilmastomuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen ja osuu tukitoimityyppiin 046 Tuki yhteisöille, jotka tarjoavat palveluja, joilla edistetään vähähiilistä taloutta ja kykyä selviytyä ilmastomuutoksesta, mukaan lukien tiedotustoimet.

Hanke osuu useampaan hakuilmoituksella esitettyyn hakupainotukseen ja erityistavoitekohtaiseen kriteeriin:

- Hanke tukee ilmastoresilienssin vahvistamista ilmastomuutokseen sopeutumiseksi.
- Hankkeessa kehitetään työvälineitä ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja riskienhallintaan liittyvien suunnittelukäytäntöjen ja -prosessien kehittämiseen.
- Ilmastomuutoksen sopeutumistoimet koskien myönteisten vaikutusten luomiin mahdollisuuksiin tarttumista.
- Kuntien ja elinkeinon sopeutuminen ilmastomuutokseen yhteistyössä.
- Laadittujen sopeutumisstrategioiden ja ilmastotiekarttojen saattaminen käytännön toimenpiteiksi.

Hankkeen toiminta tukee maakuntaohjelman toteutusta. Elinkeinojen osalta hankkeen tavoitteena on vahvistaa Päijät-Hämeen mahdollisuuksia ennakoida ilmastomuutoksen riskejä ja sopeutumista keskeisten elinkeinon näkökulmasta, sekä lisätä yritysten valmiuksia tarttua muutoksen tuomiin mahdollisuuksiin. Hankkeessa tarkastellaan elinkeinoja kokonaisuudessaan ja yksityiskohtaisemmin ruokajärjestelmää. Ruoka ja juoma ovat yksi Päijät-Hämeen älykkään erikoistumisen kärjistä, joten hanke vahvistaa ja täydentää muuta käynnissä olevaa tutkimus- ja kehittämis- ja innovaatiotoimintaa ruokasektorilla. Päijät-Hämeen liitto on osatoteuttajana hankkeessa, joten hanke vastaa varsin eksaktisti Päijät-Hämeen maakuntastrategian ja älykkään erikoistumisen strategian tavoitteisiin.

Asiantuntijakommenteissa ei tunnustettu päällekkäisyyttä muun hanketoiminnan kanssa. Hanketta pidettiin hyvin perusteltuna ja tärkeisiin toimenpiteisiin kohdennettuna. Vaikka ilmastomuutokseen sopeutumisen edistämistä on rahoitettu viime vuosina kohdemaakunnassa useilla eri hankerahoituksilla, on aiheeseen liittyvälle kehittämistyölle edelleen olemassa selkeä tarve.

Maakunnallisen suunnitelman myötä laadittu riskikartoitus vaatii mm. toimialakohtaista tarkennusta. Mm. Uudellamaalla on tehty riskikartoitusta yrityksille, tuloksia hyödynnetään tässä hankkeessa. Kunnille tarjottava sopeutumisen toimenpiteiden toteuttamisen seurantatyökalu on Excel pohjainen tarkistuslista,

jota täyttämällä kunnassa pystytään seuraamaan ilmastotoimenpiteiden tilannetta ja niiden kehittymistä pidemmällä aikajaksolla, työkalun sisältö tarkentuu hankkeessa kokeilun kautta.

Hakemus vaatii kuitenkin vielä terävöittämistä toimenpiteiden ja tavoiteltavien tulosten osalta, hakemuksesta välittyä jossain määrin epäselvä vaikutelma siitä, mitä uutta hanke tuo tullessaan ja miten se eroaa maakunnallisen suunnitelman sisällöistä. Suunnitellut tulokset on muotoiltu vaatimattomasti: ymmärrys kasvaa, toimenpiteitä on tunnistettu jne. On hyvä, että fokus on ruokajärjestelmässä ja siihen liittyvissä elinkeinoissa. Tämä tuo tarpeellista konkretiaa, jota kohti hankkeessa on tarpeen mennä vahvemmin. Hankesuunnitelmaan tulee avata vielä näkökulmaa, että hankeaikana todella siirrytään kohderyhmässä jo toteuttamaan suunniteltuja toimenpiteitä, kuten indikaattorissa NR10 luvataan (Ilmastomuutokseen sopeutumiseen tehdyt uudet ratkaisut, 6 kpl).

Ratkaisun perustelut ja jatkotoimenpiteet

Yleiset arviointikriteerit 6.6.2025 Hämeen ELY-keskuksen arviointiryhmän kokouksessa.

Asiantuntijoiden lausuntokierros 6.6. – 24.6.2025

Eriyiset arviointikriteerit 27.6.2025 Hämeen ELY-keskuksen arviointiryhmän kokouksessa.

Päijät-Hämeen MYRS 22.9.2025

Hakemus sai riittävästi pisteitä edetäkseen myönteisenä esityksenä MYRS-käsittelyyn, 28,7 pistettä eli 68,3 % maksimipistemäärästä (42). Hakemus sai pääsääntöisesti 4 pistettä per erityistavoitekohtainen kriteeri. Huonoimmat pisteet hanke sai kriteeristä: 2. Hanke tukee yritysten ja alueiden pilotointi- ja kokeilu ympäristöjen kehittämistä hiilineutraaliuteen sekä ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyen (2 pistettä). Hakemuksesta saa vielä sen käsityksen, että käytäntöön on mahdollisuus mennä, mutta itse toimenpiteissä jäädään enemmän tiedon levittämisen tasolle.

Hakemus vastasi melko hyvin horisontaalisiin valintaperusteisiin, pisteitä näistä 7,7/12.

Hankkeen toteuttajatahojen kanssa käydään neuvottelut hakemusten muutostarpeista ennen rahoituspäätösten tekemistä edellä mainittujen täydennystarpeiden osalta.

Hanketta esitetään rahoitettavaksi, mikäli ELY saa käyttöönsä tulevan vuoden 2026 indikaatiiviset määrärahat (130 000 €). Hakuilmoituksen mukaan erityistavoitteen 2.2 hakuun oli käytettävissä n. 230 000 €. Määrärahojen myöntämisen ehtona on, että valtioneuvosto tekee päätökset varojen jakamisesta ja että ELY-keskuksella on käytettävissään tarvittavat myöntövaltuudet hankkeen rahoittamiseen. Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027-ohjelman välitarkastuksen yhteydessä hallintoviranomainen harkitsee mahdollista ohjelmamuutosta ohjelmakauden loppuun. Suunnittelun ollessa kesken voi hakuihin käyttää ainoastaan vuosien 2021–2025 käyttämättömiä määrärahoja, joita on n. 100 000 euroa. Kun ratkaisut tämän osalta on tehty, voidaan joko käyttää tulevien vuosien valtuudet suunnitellusti tai rajataan tulevien vuosien määrärahojen myöntämistä ohjelmanmuutoksen mukaisen uuden linjauksen mukaisesti. Jos tulevien vuosien valtuuksia ei saada, tulee selvittää, lähdetäänkö hanketta toteuttamaan pienemmällä budjetilla.

Rahoittaja puoltaa hakemuksen hyväksymistä

Kyllä